

О. І. Ханіна,
к. мед. н., докторант кафедри публічного управління та землеустрою,
Класичний приватний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8738-0805>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.5.176

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКОМ МЕДИЧНИХ СТАРТАПІВ В УКРАЇНІ

О. Khanina,
PhD in Medical Sciences, Doctoral student of the Department
of Public Administration and land Management, Classical private university

STATE REGULATION OF THE DEVELOPMENT OF MEDICAL START-UPS IN UKRAINE

На основі досліджень авторів, слід визначити як актуальний такий напрям наукового дослідження як аналіз системи державного регулювання розвитком медичних стартапів в Україні. Зроблено спробу визначити органи державної влади, які безпосередньо та найбільш активним способом приймають участь у формуванні та розвитку системи медичних стартапів в Україні.

Визначено, що розвиток стартапів в сфері охорони здоров'я підтримується урядами в кожній країні світу. В нашій країні найбільш значущий регуляторний вплив на розвиток стартапів мають такі інституції як: Кабінет Міністрів України, Міністерство освіти та науки України, Міністерство цифрової трансформації України, Міністерство соціальної політики України, Міністерство охорони здоров'я України. Провідним інструментом запровадження та реалізації державної політики в сфері розвитку стартапів є діяльність Українського Фонду стартапів, який створено Кабінетом Міністрів України. Ці державні інституції проводять політику в сфері розвитку стартапів

На основі досліджень цих та інших авторів, слід визначити як актуальний такий напрям наукового дослідження як аналіз системи державного регулювання розвитком медичних стартапів в Україні. В роботі нами зроблено спробу визначити органи державної влади, які безпосередньо та найбільш активним способом приймають участь у формуванні та розвитку системи медичних стартапів в Україні

It was determined that the development of startups in the field of health care is supported by governments in every country in the world. In our country, such institutions as the Cabinet of Ministers of Ukraine, the Ministry of Education and Science of Ukraine, the Ministry of Digital Transformation of Ukraine, the Ministry of Social Policy of Ukraine, the Ministry of Health of Ukraine have the most significant regulatory influence on the development of startups. The leading instrument for the introduction and implementation of state policy in the field of startup development is the activity of the Ukrainian Startup Fund, which was created by the Cabinet of Ministers of Ukraine. All these state institutions conduct policies in the field of startup development. They contribute to the development of medical startups by organizing activities and stimulating both creative collectives that form startups and by promoting established and identified startups.

It was determined that in order to streamline activities in the field of development of the startup system in Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine established the Ukrainian Startup Fund (UFS), which is a state fund. Currently, the Fund is subordinated to the Ministry of Digital Transformation, but the large number of startups in various fields of science and technology makes its activities multi-vector. This requires the coordination of cooperation of almost all Ministries and departments of the Cabinet of Ministers of Ukraine. The Foundation's mission is to support innovative projects and help the most talented Ukrainian entrepreneurs create successful global companies. The Foundation provides funding in the form of grants, not equity.

It was determined that on the basis of cooperation with state authorities, startups in the medical field combine traditional, innovative and fragmented approaches to the modern health care system. Most medical enterprises consider digital startups in the field of health care as an opportunity to contribute to their own development, to build a corporate digital transformation, an opportunity to participate in government programs, or international projects.

Ключові слова: державне регулювання, медичні стартапи, органи державної влади, інституції, розвиток.

Key words: state regulation, medical startups, state authorities, institutions, development.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Інновації та цифрове здоров'я останнім часом стало поширеним терміном. Вони впливають не лише на рівень розвитку системи охорони здоров'я, але й формують нові можливості для надання медичних послуг. Майже кожна велика країна, велика компанія в галузі охорони здоров'я розробляє власну стратегію діджиталізації своїх послуг. Цифрові корпорації, зі свого боку, виходять на ринок охорони здоров'я, щоб перенести свої послуги в контекст охорони здоров'я. Важливим напрямом запровадження інновацій в систему охорону здоров'я є стартапи. Незалежно від їх присутності в сфері охорони здоров'я, стартапи мають дещо іншу філософію зародження та реалізації, ніж великі відомі компанії. Ця філософія передбачає виявлення невеликих проблем у окремій сфері життя людини або суспільства та розробку шляхів вирішення цих проблем. Офіційно, у відповідності до Постанови Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 р. № 28 "Про надання фінансової державної підтримки" визначення стартапу наступне: стартап це — "новостворений бізнес (стартап) — категорія суб'єктів підприємництва, строк реєстрації яких як суб'єктів господарювання не перевищує 12 місяців, а також суб'єктів підприємництва, строк реєстрації яких як суб'єктів господарювання перевищує 12 місяців, у разі, коли факт провадження ними підприємницької діяльності не підтверджується документально"[1].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

На теперішній час науковою спільнотою обговорюються можливості та ризики запровадження інноваційних технологій в медицину. Серед науковців, що дослі-

джували ці процеси слід визначити професорів Никончук В.М., Сазонця І.Л., Сазонець О.М., Саленка А.С. [9, 10]. В своїх працях науковців досліджували широкий спектр застосування методів інтелектуалізації в соціально-економічних процесах та в системі охорони здоров'я.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

На основі досліджень цих та інших авторів, слід визначити як актуальний такий напрям наукового дослідження як аналіз системи державного регулювання розвитку медичних стартапів в Україні. В роботі нами зроблено спробу визначити органи державної влади, які безпосередньо та найбільш активним способом приймають участь у формуванні та розвитку системи медичних стартапів в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Розвиток стартапів в сфері охорони здоров'я підтримується урядами в кожній країні світу. В нашій країні найбільш значущий регуляторний вплив на розвиток стартапів мають такі інституції як: Кабінет Міністрів України, Міністерство освіти та науки України, Міністерство цифрової трансформації України, Міністерство соціальної політики України, Міністерство охорони здоров'я України. Провідним інструментом запровадження та реалізації державної політики в сфері розвитку стартапів є діяльність Українського Фонду стартапів, який створено Кабінетом Міністрів України. Всі ці державні інституції проводять політику в сфері розвитку стартапів і, зокрема, сприяють розвитку медичних стартапів шляхом організації діяльності та стимулювання як творчих колективів, що формують стартапи, так і шляхом просування сформованих та визначених стартапів.

З метою упорядкування діяльності в сфері розвитку системи стартапів в Україні, Кабінетом Міністрів України було створено Український фонд стартапів (УФС), який є державним фондом. На теперішній час Фонд переданий у підпорядкування Міністерству цифрової трансформації, але велика кількість стартапів в різних сферах науки і технологій робить його діяльність мультивекторною та потребує координації співпраці практично всіх Міністерств та відомств Кабінету Міністрів України. Місією Фонду є підтримка інноваційних проектів та допомога найталановитішим українським підприємцям створювати успішні глобальні компанії. Фонд надає фінансування у формі грантів, а не за рахунок участі в капіталі. Процес відбору стартапів для надання грантів відбувається на конкурсній основі: компанії оцінюються та обираються радою незалежних інвестиційних експертів. Український фонд стартапів підтримує наступні категорії стейкхолдерів:

- українську компанію. Фонд фінансуватиме лише український бізнес;

- комерційно орієнтовану компанію. Фонд фінансуватиме підприємства з потенціалом отримання високих доходів;

- проекти на ранніх стадіях розвитку (pre-seed and seed);

- інноваційний IT / високотехнологічний продукт або сервіс в основі бізнесу;

- глобальну орієнтацію. Фонд фінансуватиме бізнес, який має ознаки міжнародної конкурентоспроможності; команду лідерів;

Серед цільових секторів, які фінансує фонд (але ними не обмежується): штучний інтелект (AI), доповнена реальність (AR/VR), великі дані (BigData), блокчейн, кібербезпека, захист (Defense), медицина та охорона здоров'я, подорожі, фінансові технології (FinTech), освітні технології (EdTech), робототехніка, професійні послуги, програмне забезпечення як послуга (SaaS), виробництво, електронна комерція, інтернет речей (IoT) [2].

Необхідно визначити, що серед відібраних для підтримки Фондом стартапів — 42 стартапи медичного спрямування. Доцільно визначити такі неординарні стартапи в сфері менеджменту, управління, державного управління як: цифрова платформа прямого продажу медичного страхування, що пропонує відмінне співвідношення ціни та якості; Веб платформа, що дозволяє автоматизувати роботу медичних установ, через впровадження онлайн запису; Symptomatic — платформа, яка допомагає організаціям слідкувати за здоров'ям колективу (працівників, школярів) та планувати безперебійну роботу бізнесу чи навчального процесу попереджуючи спалахи інфекційних захворювань; FIT-бюджет — платформа для бухгалтерів бюджетних установ. Це перша SaaS-онлайн платформа для ведення обліку, нарахування заробітної плати, роботи з державними органами та складання звітності. Платформа покриває 80% необхідних функцій бухгалтера; платформа для розміщення та просування вакансій, стажувань та заходів для спеціалістів початкового рівня [3].

Важливим є той факт, що стартапи, які спрямовано на збереження здоров'я людини та підвищення

якості її життя є присутніми в таких сегментах діяльності Фонду як "Біотехнології", "Агротехнології" та "Спосіб життя".

Чинне місце серед органів державного управління, що в межах своєї компетенції та за функціональними можливостями стимулює розвиток системи стартапів, посідає Міністерство освіти і науки України. Фонд розвитку інновацій (USF) разом з GIST (Ініціатива "Глобальні інновації через науку та технології" — Global Innovation through Science and Technology initiative) у партнерстві з Міністерством освіти і науки України та Міністерством цифрової трансформації України провели Science&Business — GIST Pitch Days, за підсумками якого 25 українських стартапів виграли гранти на загальну суму 125 тис. дол. Серед проектів, що отримали фінансування були і проекти в сфері охорони здоров'я, зокрема: InTempo — мобільний застосунок з функцією антистресу, фіджитальна гра; CheckEye — хмарне рішення для визначення діабетичної ретинопатії по фотозображеннях очного дна з допомогою алгоритму ML\AI; Anima — нейробіологічний тест психічного стану; WildfiresUA — онлайн-інформація про стан якості повітря; Health Helper — пристрій для діагностики судинної системи[4]. Крім стартапів в сфері охорони здоров'я в даному конкурсі приймали участь проекти у галузі Agricultural & Biotechnology, Infrastructure & Industry, Energy & Environment.

Провідне місце в сфері розробки стартапів та створення інноваційного середовища в системі охорони здоров'я посідає Міністерство цифрової трансформації України. Міністерство цифрової трансформації є координатором діяльності Українського Фонду стартапів. Крім того, міністерство реалізує і самостійні ініціативні програми в сфері стартапів. 13 вересня 2021 року відбувся урочистий запуск ініціативи "Підприємницький університет". Ініціатива реалізовується стартап-інкубатором YEP спільно з Міністерством цифрової трансформації України, Міністерством освіти і науки України, Дія.Бізнес, Українським фондом стартапів, компанією Genesis за підтримки Програми USAID "Конкурентоспроможна економіка України". У відповідності до умов ініціативи 85 вишів викладатимуть нову дисципліну "Інноваційне підприємництво та управління стартап-проектами". Ініціатива "Підприємницький університет" поширить тренд на створення стартапів серед студентів; підвищить кваліфікацію викладачів; залучить адміністрацію університетів до творення системних змін [5].

Міністерство охорони здоров'я України є співорганізатором Всеукраїнського конкурсу медичних та біологічних стартапів MBloS CHALLENGE. Партнерами конкурсу виступають такі фундації як: iForum-2018, "Санофі", Українська медична асоціація Великобританії (UMAUK). Конкурс медичних та біологічних стартапів проводиться за підтримки Ради з розвитку інновацій при Кабінеті Міністрів України, Американської торговельної палати в Україні, компаній Aхon Partners, UkrMedCert. Метою конкурсу MBioS Challenge є сприяння розвитку екосистеми біомедичних інновацій в Україні, а саме: привернення уваги до біомедичної сфери (life science technologies) як до провідної галузі світових інновацій, наближення ук-

Таблиця 1. Діяльність органів державної влади та державних інституцій України в сфері регулювання системи медичних стартапів

№	Орган державного управління або інституція	Діяльність в сфері регулювання медичних стартапів
1	Кабінет Міністрів України	Координація діяльності Міністерств в сфері розвитку системи медичних стартапів, створення Українського фонду стартапів
2	Міністерство цифрової трансформації України	Керівництво Українським Фондом стартапів, розвиток ініціативи «Підприємницький університет».
3	Міністерство охорони здоров'я	Співорганізатор Всеукраїнського конкурсу медичних та біологічних стартапів MBioS CHALLENGE. Організація в київському Інноваційному парку UNIT.City ідеатону на тему "Створення біокластеру для розвитку медичних біотехнологій в Україні".
4	Міністерство соціальної політики України	Разом з Програмою розвитку ООН в Україні за фінансової підтримки Уряду та фундації Швеції створено державний стартап - гуманітарну платформу ЄДопомога для надання медичної, гуманітарної та соціальної допомоги
5	Міністерство освіти і науки України	Спільно з GIST (Ініціатива «Глобальні інновації через науку та технології» – Global Innovation through Science and Technology initiative) провело Science&Business – GIST Pitch Days, за підсумками якого 25 українських стартапів виграли гранти на загальну суму 125 тис. дол.
6	Український Фонд стартапів	Підтримує наступні категорії стейкхолдерів: українські компанії. Фонд фінансує лише український бізнес; комерційно орієнтовані компанії. Фонд фінансує підприємства з потенціалом отримання високих доходів; проекти на ранніх стадіях розвитку (pre-seed and seed). інноваційний IT / високотехнологічний продукт або сервіс в основі бізнесу; проекти глобальної орієнтації. Фонд фінансуватиме бізнес, який планує завоювати світові ринки. Команди лідерів;

раїнських біомедичних стартапів до глобальної дискусії світового рівня щодо використання новітніх технологій у галузі медицини та біології — таких як штучний інтелект, додана реальність, робототехніка, економіка інтернет речей, великі дані, блокчейн, телемедицина, персоналізована медицина, нанотехнології тощо. Завданням конкурсу є визначення та нагородження фіналістів згідно структури конкурсу, а саме: визначити фахові команди, ідеї яких можуть бути розвинені до рівня компаній за рахунок професійної співпраці з експертами, акселераторами та інвесторами; сприяти розвитку компаній на стадіях pre-seed та seed, залученню інвестицій в українські стартапи біомедичного профілю [6].

Міністерство охорони здоров'я України організувало в київському інноваційному парку UNIT. City ідеатон (хакатон ідей) на тему "Створення біокластеру для розвитку медичних біотехнологій в Україні". У заході взяли участь представники державних органів, наукових установ, стартапів у секторі біотехнологій, а також фармацевтичних компаній, зокрема корпорації "Дарниця", яка є лідером в Україні за обсягом виробництва ліків у натуральному виразі. Біокластери — це групи медичних та фармацевтичних компаній, а також наукових установ, які взаємодіють між собою з метою розробки та реалізації біотехнологічних інновацій. Така практика успішно запроваджується в усьому світі [7].

Міністерство соціальної політики України з перших днів повномасштабного вторгнення разом з IT-волонтерами, Міністерством цифрової трансформації та Програмою розвитку ООН в Україні за фінансової підтримки Уряду та фундації Швеції розпочало роботу над створенням гуманітарної платформи ЄДопомога, яка б могла забезпечити медичну, гуманітарну та соціальну підтримку для людей, що її потребують під час війни.

ЄДопомога є державним стартапом з екосистемою партнерів та волонтерів, якому вдалось, використовуючи сучасні технології, створити нову культуру допомоги від людей та організацій тим, хто її потребує. Цей державний стартап об'єднує майже 3 000 благодійників з 45 країн світу (включаючи й Україну) та залучив до співпраці потужні міжнародні організації та агенції ООН [8].

Більш системно діяльність органів державної влади та державних інституцій (Український Фонд стартапів) в сфері розвитку системи медичних стартапів представлено в таблиці 1.

Крім стартапів, навіть великі корпорації галузі охорони здоров'я хочуть інвестувати в сферу інноваційних цифрових технологій здоров'я. Один із способів — оцифрувати власну бізнес-модель для підвищення ефективності та розвитку власного бізнесу. Окремі компанії вирішують розробити програму, орієнтовану на підвищення цінності власного оригінального продукту. Ще один спосіб — створити абсолютно нові бізнес-моделі. Такі інновації в медицині були б неможливі без великих даних, супутньої аналітики, використання інформації. Це додає конкурентні переваги в ринковому середовищі більшою мірою, ніж це було можливо раніше.

ВИСНОВКИ

Для деяких творчих колективів, що формують нові стартапи, джерелом наукового натхнення є цифрові стартапи в галузі охорони здоров'я, хоча створення ме-

дичних стартапів є дуже складним завданням. Більшість медичних підприємств розглядають цифрові стартапи в галузі охорони здоров'я як можливість сприяти власному розвитку, розбудови корпоративної цифрової трансформації (або через партнерство, або через злиття та поглинання), можливість участі в державних програмах, або міжнародних проектах. Така діяльність приватних компаній регулюється органами державної влади, зокрема такими як: Кабінет Міністрів України, Міністерство освіти та науки України, Міністерство цифрової трансформації України, Міністерство соціальної політики України, Міністерство охорони здоров'я України. Засновники цифрових стартапів у галузі охорони здоров'я відрізняються за багатьма параметрами свого основного напрямку наукових досліджень, але в роботі над медичним стартапом, їх повинно об'єднувати консолідоване бачення проблеми. На основі співпраці з органами державної влади вони об'єднують традиційні, інноваційні та фрагментовані підходи до сучасної системи охорони здоров'я. Особливістю стартапу в медичній сфері є той факт, що сучасний пацієнт володіє цифровими знаннями, він незалежний і мобільний, тому очікує такого ж рівня володіння ІТ-технологіями від свого медичного працівника та менеджера системи охорони здоров'я.

Література:

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 р. № 28 "Про надання фінансової державної підтримки". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/28-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 11.10.2023 р.).
2. Український Фонд стартапів. Офіційний сайт. URL: <https://nzl.theukrainians.org/ukrayinskyj-fond-startapiv.html> (дата звернення: 11.10.2023 р.).
3. Український Фонд стартапів. Медичні стартапи. URL: https://usf.com.ua/projects_catalog/ (дата звернення: 11.10.2023 р.).
4. Міністерство освіти і науки України. 25 українських наукоємних стартапів отримали підтримку на \$125 тис. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/25-ukrayinskih-naukoyemnih-startapiv-otrimali-pidtrimku-na-125-tis> (дата звернення: 11.10.2023 р.).
5. Мінцифри: У 85 вишах викладатимуть нову дисципліну "Інноваційне підприємництво та управління стартап-проектами". URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/mincifri-u-85-vishah-vikladatimut-novu-disciplinu-innovacijne-pidpriyemnictvo-ta-upravlinnya-startap-proektami> (дата звернення: 11.10.2023 р.).
6. Конкурс біомедичних стартапів MBioS Challenge. URL: <https://amnu.gov.ua/konkurs-biomedichnyh-startapiv-mbios-challenge/> (дата звернення: 11.10.2023 р.).
7. МОЗ організував Ідеатон з фармвиробниками та стартапами, щоб обговорити створення біокластеру в Україні. URL: <https://www.unian.ua/society/moz-organizuvav-ideaton-z-farmvirobnikami-ta-startapami-shchob-obgovoriti-stvorennya-bioklasteru-v-ukrajini-novini-ukrajini-11651257.html> (дата звернення: 11.10.2023 р.).
8. Державний стартап-Допомога — нова технологія прямої гуманітарної підтримки людей і економіки країни. URL: https://lb.ua/blog/kostjantyn_koshelenko/539638_derzhavniy_startap_iedopomoga-nova.html (дата звернення: 11.10.2023 р.).

9. Сазонець І. Л., Саленко А. С. Детермінанти лібералізації високотехнологічного підприємництва в умовах постіндустріального переходу. Рівне : Волин. об-регі, 2019. 185 с.

10. Сазонець О. М., Никончук В. М., Методологія дослідження процесів інтелектуалізації в сучасній економіці. Вісник НУВГП. Економічні науки : зб. наук. праць. Рівне : НУВГП, 2020. Вип. 2 (90). С. 198—210.

References:

1. Cabinet of Ministers of Ukraine (2020), Resolution "On providing financial state support", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/28-2020-%D0%BF#Text> (Accessed 11.10.2023).
2. Ukrainian Startup Fund (2023), available at: <https://nzl.theukrainians.org/ukrayinskyj-fond-startapiv.html> (Accessed 11.10.2023).
3. Ukrainian Startup Fund (2023), "Medical startups", available at: https://usf.com.ua/projects_catalog/ (Accessed 11.10.2023).
4. Ministry of Education and Science of Ukraine (2023), "Ministry of Education and Science of Ukraine. 25 Ukrainian science-intensive startups received \$125,000 in support", available at: <https://mon.gov.ua/ua/news/25-ukrayinskih-naukoyemnih-startapiv-otrimali-pidtrimku-na-125-tis> (Accessed 11.10.2023).
5. Government portal (2023), "Ministry of Statistics: 85 universities will teach the new discipline "Innovative entrepreneurship and startup project management"", available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/mincifri-u-85-vishah-vikladatimut-novu-disciplinu-innovacijne-pidpriyemnictvo-ta-upravlinnya-startap-proektami> (Accessed 11.10.2023).
6. National Academy of Medical Sciences of Ukraine (2019), "MBioS Challenge biomedical startup competition", available at: <https://amnu.gov.ua/konkurs-biomedichnyh-startapiv-mbios-challenge/> (Accessed 11.10.2023).
7. Bojko, I. (2021), "The Ministry of Health organized an Ideaton with pharmaceutical manufacturers and startups to discuss the creation of a biocluster in Ukraine", available at: <https://www.unian.ua/society/moz-organizuvav-ideaton-z-farmvirobnikami-ta-startapami-shchob-obgovoriti-stvorennya-bioklasteru-v-ukrajini-novini-ukrajini-11651257.html> (Accessed 11.10.2023).
8. Koshelenko, K. (2023), "The state startup is Help — a new technology of direct humanitarian support for people and the country's economy", available at: https://lb.ua/blog/kostjantyn_koshelenko/539638_derzhavniy_startap_iedopomoga-nova.html (Accessed 11.10.2023).
9. Sazonets', I.L. and Salenko, A.S. (2019), Determinants of liberalization of high-tech entrepreneurship in the post-industrial transition, Volyn'ski oberehy, Rivne, Ukraine.
10. Sazonets', O.M. and Nykonchuk, V.M. (2020), "Research methodology of intellectualization processes in modern economy", available Visnyk NUVHP. Ekonomichni nauky : zb. nauk. prats', vol. 2 (90), pp. 198—210.

Стаття надійшла до редакції 02.02.2024 р.